

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA VĂN HOÁ DÂN TỘC THIỂU SỐ

-----o0o-----

**TÌNH HÌNH SỬ DỤNG NGÔN NGỮ
CỦA HỌC SINH TIỂU HỌC DÂN TỘC SÁN CHAY
Ở HUYỆN SƠN ĐỘNG TỈNH BẮC GIANG**

**KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP CỬ NHÂN VĂN HÓA
CHUYÊN NGÀNH VĂN HÓA DÂN TỘC THIỂU SỐ**

SINH VIÊN THỰC HIỆN: NGỌC THỊ THANH THUÝ

GIẢNG VIÊN HƯỚNG DẪN: TẠ VĂN THÔNG

HÀ NỘI, 2011

LỜI CẢM ƠN

Tác giả xin gửi lời biết ơn chân thành nhất tới Thầy Tạ Văn Thông, người đã định hướng dẫn dắt và chỉ bảo trong suốt quá trình làm Khóa luận. Xin cảm ơn Bố Mẹ và gia đình đã động viên giúp đỡ và tạo điều kiện cho tác giả đi thực tế và viết Khóa luận. Cảm ơn các ông bà, cô bác xã Lê Viễn - Sơn Động - Bắc Giang, cùng thầy cô giáo và học sinh các trường Tiểu học Lê Viễn và Yên Định đã cung cấp thông tin để Khóa luận được hoàn thành.

Do trình độ bản thân có hạn nên khóa luận không tránh khỏi những thiếu sót. Tác giả kính mong nhận được sự đóng góp ý kiến của các Thầy Cô và bạn bè để công trình đầu tay này được hoàn thiện hơn.

Hà Nội, tháng 05 năm 2011

Tác giả

Ngọc Thị Thanh Thúy

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN

BẢNG QUY ĐỊNH VIẾT TẮT

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	6
1. Lý do chọn đề tài	6
2. Lịch sử nghiên cứu	7
3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu	11
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	12
5. Phương pháp nghiên cứu	12
6. Ý nghĩa của đề tài	13
7. Bố cục của khóa luận	13
CHƯƠNG 1: CƠ SỞ LÝ THUYẾT VÀ THỰC TẾ	15
1.1. Những vấn đề ngôn ngữ học xã hội và giáo dục song ngữ	15
1.1.1. Ngôn ngữ học xã hội và những vấn đề đặt ra với ngôn ngữ các dân tộc ở Việt Nam	15
1.1.2. Cảnh huống ngôn ngữ	17
1.1.3. Song ngữ, đa ngữ	20
1.1.4. Năng lực giao tiếp	23
1.1.5. Giáo dục song ngữ	24
1.1.6. Vấn đề các ngôn ngữ tiêu vong	28
1.2. Khái quát về huyện Sơn Động và dân tộc Sán Chay ở Sơn Động – Bắc Giang	29
1.2.1. Khái quát về huyện Sơn Động	29
1.2.1.1. Đặc điểm tự nhiên	29

1.2.1.2. Đặc điểm xã hội	32
1.2.2. Khái quát về dân tộc Sán Chay ở Sơn Động – Bắc Giang	36
1.2.2.1. Dân tộc Sán Chay ở Việt Nam	36
1.2.2.2. Dân tộc Sán Chay ở huyện Sơn Động – Bắc Giang	38
TIỂU KẾT	44
CHƯƠNG 2: CÁC NGÔN NGỮ ĐƯỢC HỌC SINH TIỂU HỌC SÁN CHAY Ở SƠN ĐỘNG – BẮC GIANG SỬ DỤNG TRONG CÁC HOÀN CẢNH VÀ MỤC ĐÍCH KHÁC NHAU	46
2.1. Khái quát về tình hình sử dụng ngôn ngữ của cộng đồng Sán Chay ở Sơn Động	46
2.2. Các ngôn ngữ được học sinh tiểu học sử dụng trong các hoàn cảnh giao tiếp xã hội khác nhau	48
2.2.1. Các ngôn ngữ được học sinh tiểu học sử dụng khi ở nhà	48
2.2.2. Các ngôn ngữ được học sinh sử dụng khi ở trường	51
2.3. Các ngôn ngữ được học sinh tiểu học sử dụng với các mục đích khác nhau	54
2.3.1. Các ngôn ngữ được học sinh tiểu học sử dụng khi ở nhà	54
2.3.2. Các ngôn ngữ được học sinh tiểu học sử dụng khi ở trường	56
TIỂU KẾT	59
CHƯƠNG 3: KHẢ NĂNG NGÔN NGỮ CỦA HỌC SINH TIỂU HỌC DÂN TỘC SÁN CHAY Ở HUYỆN SƠN ĐỘNG – BẮC GIANG	60
3.1. Khả năng ngôn ngữ nói chung của học sinh tiểu học dân tộc Sán Chay ở Sơn Động	60
3.2. Khả năng sử dụng tiếng Việt của học sinh tiểu học dân tộc Sán Chay ở Sơn Động	62

3.3. Khả năng sử dụng tiếng mẹ đẻ của học sinh tiểu học dân tộc Sán Chay ở Sơn Động	68
3.4. Khả năng sử dụng các ngôn ngữ khác của học sinh tiểu học dân tộc Sán Chay ở Sơn Động	71
TIỂU KẾT	72
CHƯƠNG 4: ĐÁNH GIÁ VỀ TÌNH HÌNH SỬ DỤNG NGÔN NGỮ CỦA HỌC SINH TIỂU HỌC DÂN TỘC SÁN CHAY Ở SƠN ĐỘNG – BẮC GIANG. NHỮNG GIẢI PHÁP VÀ KIẾN NGHỊ	73
4.1. Đánh giá chung về tình hình sử dụng ngôn ngữ của học sinh tiểu học dân tộc Sán Chay	73
4.2. Những nhân tố ảnh hưởng đến việc sử dụng ngôn ngữ của học sinh tiểu học dân tộc Sán Chay	76
4.2.1. Ý kiến của giáo viên – người quản lý nhà trường	76
4.2.2. Ý kiến của phụ huynh	78
4.2.3. Ý kiến của người nghiên cứu	80
4.3. Đề xuất giải pháp và một số kiến nghị	83
4.3.1. Một số điểm chung trong chủ trương chính sách của Đảng và Nhà nước về ngôn ngữ chữ viết các dân tộc thiểu số	83
4.3.2. Một số giải pháp và kiến nghị	89
4.3.2.1. Giải pháp	89
4.3.2.2. Một số kiến nghị	92
TIỂU KẾT	93
KẾT LUẬN	94
TÀI LIỆU THAM KHẢO	96
PHỤ LỤC	99

MỞ ĐẦU

1. LÍ DO CHỌN ĐỀ TÀI

Ngôn ngữ là một đặc trưng quan trọng để phân định các dân tộc, đồng thời là một thành tố trong văn hóa tộc người. Bảo tồn ngôn ngữ các dân tộc thiểu số là gìn giữ kho báu vô giá của văn hóa các dân tộc thiểu số, của quốc gia, và cũng là giữ gìn di sản của văn hóa nhân loại.

Trong một quốc gia đa dân tộc như Việt Nam (54 dân tộc), vấn đề ngôn ngữ các dân tộc thiểu số cần được đặc biệt quan tâm. Yêu cầu đặt ra là cần bảo tồn và phát triển tiếng mẹ đẻ của mỗi cộng đồng dân tộc thiểu số nhưng vẫn nắm vững cả tiếng Việt – tiếng phổ thông, để hòa vào nhịp phát triển chung thống nhất toàn quốc về kinh tế, xã hội, văn hóa, giáo dục... Đặc điểm cảnh huống ngôn ngữ hay trạng thái đa ngữ được gặp ở hầu hết các dân tộc thiểu số ở Việt Nam. Đây được xem như cơ sở để hoạch định một chính sách ngôn ngữ thích hợp, khả thi trong hoàn cảnh cụ thể ở nước ta. Vì vậy, nghiên cứu tình hình sử dụng ngôn ngữ của các dân tộc thiểu số là một việc làm thiết thực và ý nghĩa.

Sơn Động là một huyện miền núi nghèo của tỉnh Bắc Giang. Đây là một địa phương đa dân tộc, trong đó có người Sán Chay. Trình độ dân trí thấp, việc sử dụng tiếng Việt vẫn là một trở ngại đối với đồng bào dân tộc Sán Chay tại đây, đặc biệt là đối với học sinh bậc Mầm non và Tiểu học. Hiện nay, việc đẩy mạnh chất lượng giáo dục và trình độ văn hóa đối với các học sinh thuộc đối tượng này vẫn đang là một trở ngại của ngành giáo dục và các cấp chính quyền ở huyện Sơn Động. Vậy, làm thế nào để khắc phục tình trạng nói trên, đồng thời bảo tồn được tiếng mẹ đẻ của đồng bào?

Sinh ra và lớn lên tại huyện Sơn Động, hiện đang là sinh viên năm cuối của Khoa Văn hóa dân tộc thiểu số (Trường Đại học Văn hóa Hà Nội), việc làm một Khóa luận tốt nghiệp về tình hình sử dụng ngôn ngữ ở học sinh tiểu học dân tộc Sán Chay không chỉ tạo điều kiện để tác giả đề tài này làm quen với các phương pháp nghiên cứu khoa học, nâng cao khả năng tự học và nghiên cứu khoa học, mà còn thực sự mong muốn, qua đề tài này, góp phần nhỏ nâng cao khả năng sử dụng tiếng Việt trong đời sống, đồng thời gìn giữ và phát huy tiếng mẹ đẻ cũng như những nét bản sắc văn hóa của người Sán Chay ở Sơn Động – Bắc Giang quê hương mình.

Từ những lí do trên, *“Tình hình sử dụng ngôn ngữ của học sinh Tiểu học dân tộc Sán Chay ở huyện Sơn Động tỉnh Bắc Giang”* đã được tác giả chọn làm hướng nghiên cứu khoa học trong khóa luận tốt nghiệp này.

2. LỊCH SỬ NGHIÊN CỨU

Hiện nay đã có không ít những công trình nghiên cứu về các dân tộc thiểu số đã đặt ra và giải quyết những vấn đề liên quan đến dân tộc và ngôn ngữ của các dân tộc thiểu số ở Việt Nam, trong đó có người Sán Chay. Có thể kể tới một số công trình tiêu biểu sau:

Viện Dân tộc học, *“Các dân tộc ít người ở Việt Nam – Các tỉnh phía Bắc”*, Nhà xuất bản Khoa học xã hội, Hà Nội, 1978. Cuốn sách trình bày những điều kiện về tự nhiên, dân cư, ngôn ngữ, lịch sử tộc người và thành phần dân tộc, kinh tế, xã hội, văn hóa, trình bày về từng dân tộc (dân số, đặc điểm cư trú, tiếng nói, hình dáng, tên gọi, quá trình phát triển, phương thức sinh hoạt kinh tế: làm rẫy, làm ruộng, chăn nuôi, thủ công nghiệp...), nhà cửa, y phục, đồ dùng, phương tiện vận chuyển, hôn nhân gia đình, tín ngưỡng tâm linh, văn nghệ dân gian, v.v... Đặc biệt, trong cuốn sách có nói đến dân tộc Sán Chay.

Viện Ngôn ngữ học, *“Cảnh hướng và chính sách ngôn ngữ ở Việt Nam”*, Nhà xuất bản Khoa học xã hội, Hà Nội, 2002. Cuốn sách có nhiều bài viết về vấn đề ngôn ngữ và những vấn đề có liên quan đến việc sử dụng ngôn ngữ. Đó là, *“Mấy vấn đề về cảnh hướng ngôn ngữ và chính sách ngôn ngữ ở Việt Nam – thực trạng và triển vọng”* của tác giả Hoàng Văn Hành, tác giả Lý Toàn Thắng với bài *“Ngôn ngữ với sự nghiệp nâng cao dân trí của đồng bào dân tộc thiểu số trong thời kì công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước”*, và *“Cảnh hướng tiếng Thái”* của Vũ Bá Hùng, Phạm Văn Hào, Hà Quang Năng...

Nguyễn Văn Lợi, *“Một số vấn đề về chính sách ngôn ngữ - dân tộc”*, Tạp chí Dân tộc học số 2/1999. Tác giả viết về cảnh hướng ngôn ngữ (cảnh hướng ngôn ngữ là gì, các tiêu chí về lượng, các tiêu chí về chất), chính sách ngôn ngữ dân tộc, lựa chọn và xác định vị thế, chức năng của các ngôn ngữ, luật về ngôn ngữ...

Nguyễn Văn Lợi, *“Vấn đề ngôn ngữ trong xác định thành phần dân tộc ở Việt Nam”*, Tạp chí Dân tộc học số 5/2002. Bài viết trình bày về hai vấn đề chính: tiêu chí ngôn ngữ trong xác định thành phần dân tộc; đặc điểm hình thành các ngôn ngữ ở Việt Nam và vấn đề ngôn ngữ trong xác định thành phần dân tộc.

Đặng Thanh Phương, *“Sự biến đổi trong lĩnh vực ngôn ngữ và giáo dục ở người Dao xã Thanh Sơn, huyện Sơn Động, tỉnh Bắc Giang”*, Tạp chí Dân tộc học số 1/1999. Tác giả nói về sự biến đổi ở hai lĩnh vực, ngôn ngữ và giáo dục. Trong lĩnh vực ngôn ngữ trình bày về bức tranh song ngữ: các hoàn cảnh giao tiếp, nguyện vọng của người Dao, sự hòa nhập của người Dao vào không khí đổi mới của cả nước. Đặng Thanh Phương nói rõ, sự biến đổi trong lĩnh vực ngôn ngữ chịu ảnh hưởng không nhỏ của các yếu tố địa lí, mật độ,

thành phần dân tộc của dân cư, trình độ phát triển kinh tế và trình độ học vấn. Sự biến đổi trong lĩnh vực ngôn ngữ chịu ảnh hưởng của sự biến đổi trong giáo dục. Ông viết “số thanh niên có trình độ học vấn cao hơn thì nói tiếng phổ thông tốt hơn”. Đồng thời, bài viết còn ghi nhận ý kiến của các bậc phụ huynh và lớp thanh niên người Dao tại đây.

Riêng đối với người Sán Chay và tiếng Sán Chay (bao gồm Cao Lan và Sán Chí) có thể thấy một số tài liệu sau:

Khổng Diễn, *“Dân tộc Sán Chay ở Việt Nam”*, Nhà xuất bản Văn hóa Dân tộc Hà Nội, 2003. Tác giả cuốn sách trình bày rất cụ thể về dân tộc Sán Chay ở Việt Nam, trong đó có người Sán Chay ở Bắc Giang và đặc biệt là người Sán Chay ở Sơn Động – Bắc Giang về tình hình dân số và phân bố dân cư; về đời sống kinh tế (trồng trọt, chăn nuôi, thủ công gia đình, săn bắt hái lượm, trao đổi buôn bán,...); về đời sống tinh thần (ngôn ngữ, văn nghệ dân gian, các nghi lễ, các kiêng cử...). Văn hóa vật chất cũng được nói rất kĩ, về ẩm thực, nhà cửa, trang phục. Cả kho tàng tri thức dân gian cũng được đề cập trong cuốn sách này. Cùng với đó là những biện pháp bảo tồn và phát triển văn hóa Sán Chay...

Khổng Diễn, *“Trở lại vấn đề thành phần dân tộc của hai nhóm Cao Lan và Sán Chí”*, Tạp chí Dân tộc học, số 3/2004. Bàn “Về quá trình tộc người và lịch sử nghiên cứu”, “về thành phần tộc người của hai nhóm Cao Lan và Sán Chí” (ngôn ngữ, văn hóa, trang phục, tên gọi, nghi lễ, ý thức tự giác dân tộc)... Trong đó có sự so sánh giữa người Cao Lan và Sán Chí ở Sơn Động – Bắc Giang với người Cao Lan và Sán Chí ở Tuyên Quang, Thái Nguyên.

Nguyễn Văn Lợi, *“Quan hệ Cao Lan - Sán Chí xét về mặt ngôn ngữ”*, Tạp chí Dân tộc học, số 3/2004... Bài viết đặt ra và giải quyết nhiều câu hỏi

về mối quan hệ ngôn ngữ của người Cao Lan và Sán Chí. Chỉ rõ mục đích điều tra, kết quả điều tra và mối quan hệ ngôn ngữ Cao Lan, Sán Chí xét về mặt đồng đại. Kết thúc bài viết tác giả nói *“trong lịch sử, cộng đồng Cao Lan và Sán Chí có chung một nguồn gốc, sử dụng chung một ngôn ngữ thuộc Choang Bắc, nhóm Tai Bắc, dòng Tai, họ ngôn ngữ Tai Ka Đại...”*.

Phù Vân, *“Những nghi lễ chính trong “vòng đời” của người Cao Lan”*, Tạp chí Dân tộc học, số 4/2002. Trình bày cụ thể về các nghi lễ trong sinh đẻ, đám cưới, đám tang (trình tự thực hiện, các kiêng kị,...).

Tại Tạp chí Dân tộc số 45/1964, tác giả Chu Quang Trứ cũng *“Trở lại vấn đề nguồn gốc lịch sử người Cao Lan”*.

Tác giả Nguyễn Nam Tiến cũng đã viết một loạt bài *“Về mối quan hệ tộc người giữa hai nhóm Cao Lan và Sán Chí”* (Thông báo Dân tộc học, số 1/1972); *“Về nguồn gốc và quá trình di cư của người Cao Lan – Sán Chí”* (Thông báo Dân tộc học, số 1/1973); *“Lại bàn về mối quan hệ giữa hai nhóm Cao Lan – Sán Chí”* trong cuốn *“Về vấn đề xác định thành phần các dân tộc thiểu số ở miền Bắc Việt Nam”*, Nxb KHXH, Hà Nội, 1975.

Ngoài ra còn được đề cập tại nhiều báo cáo về tình hình Dân tộc ở huyện Sơn Động nói chung và các xã nói riêng. Cụ thể là: Báo cáo của xã Lê Viễn *“Tình hình Dân tộc và kết quả thực hiện các chương trình Dự án chính sách dân tộc miền núi, chương trình 135 năm 2009. Phương hướng nhiệm vụ và các giải pháp thực hiện năm 2010”*. *“Đề án giảm nghèo nhanh và phát triển bền vững huyện Sơn Động giai đoạn 2009 – 2020”* của UBND huyện Sơn Động, tháng 4 năm 2009...

Từ những tài liệu đã điểm qua ở trên, có thể thấy chưa có một công trình nào bàn đến tình hình sử dụng ngôn ngữ ở học sinh Tiểu học người Sán

Chay ở cả nước cũng như ở Bắc Giang. Như vậy, đây là một hướng cần tìm hiểu thêm.

3. MỤC ĐÍCH VÀ NHIỆM VỤ NGHIÊN CỨU

3.1. Mục đích

Đề tài nhằm khảo sát miêu tả các đặc điểm sử dụng ngôn ngữ của học sinh Tiểu học thuộc dân tộc Sán Chay ở huyện Sơn Động, tỉnh Bắc Giang. Từ đó giúp các nhà quản lý giáo dục ở địa phương đề ra phương hướng và biện pháp nâng cao chất lượng giáo dục tiểu học về mặt ngôn ngữ với những đối tượng này.

3.2. Nhiệm vụ

Xuất phát từ mục đích nghiên cứu trên, đề tài có những nhiệm vụ cụ thể như sau:

Thứ nhất là xác định được cơ sở lý luận và thực tiễn liên quan đến đề tài: Những vấn đề về trạng thái song ngữ đa ngữ, giáo dục ngôn ngữ, đặc điểm tự nhiên – xã hội...

Thứ hai là khảo sát tình hình sử dụng ngôn ngữ của học sinh tiểu học thuộc dân tộc Sán Chay ở các trường tiểu học lớp 1, lớp 3, lớp 5 huyện Sơn Động.

Thứ ba là miêu tả thực trạng tình hình sử dụng ngôn ngữ trong học sinh tiểu học thuộc dân tộc Sán Chay: nói tiếng gì, nói trong hoàn cảnh nào.

Thứ tư là trên cơ sở thực tế và các chủ trương chính sách chung, thử đề xuất một phương hướng và các biện pháp nhằm nâng cao khả năng sử dụng ngôn ngữ ở đối tượng học sinh Tiểu học.

4. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHẠM VI NGHIÊN CỨU

4.1. Đối tượng

Căn cứ vào mục đích và nhiệm vụ nói trên đề tài sẽ tìm hiểu về thực trạng sử dụng ngôn ngữ ở dân tộc Sán Chay huyện Sơn Động, với đối tượng là học sinh các lớp 1 (lớp đầu cấp), lớp 3 (lớp giữa cấp), lớp 5 (lớp cuối cấp) thuộc dân tộc Sán Chay (với hai nhóm Cao Lan, Sán Chí) ở các trường tiểu học thuộc các xã Lê Viễn và Yên Định. Với mỗi xã tác giả tiến hành nghiên cứu một trường tiểu học, mỗi lớp tiến hành khảo sát 5 học sinh. Trường tiểu học Lê Viễn với tổng số 15 học sinh Sán Chí, trong đó lớp Một có 5 em, lớp Ba có 5 em và lớp Năm có 5 em. Trường tiểu học Yên Định với tổng số 15 học sinh dân tộc Cao Lan, trong đó lớp Một có 5 em, lớp Ba có 5 em và lớp Năm có 5 em.

Đồng thời, đề tài cũng tiến hành tìm hiểu tham khảo ý kiến và sự đánh giá của các đối tượng khác như giáo viên, phụ huynh học sinh ở đây.

4.2. Phạm vi

Đề tài tiến hành các nội dung nghiên cứu ở học sinh Sán Chay đang cư trú tại 2 xã Lê Viễn và Yên Định huyện Sơn Động, nơi họ đang cư trú tập trung đông đúc, hiện còn lưu giữ được những nét văn hóa dân tộc đặc sắc, tiêu biểu về ngôn ngữ, trang phục...

Nghiên cứu về trạng thái đa ngữ có thể có nhiều phía cạnh khác nhau, nhưng ở đây chỉ xin giới hạn tập trung nghiên cứu tình hình sử dụng ngôn ngữ của học sinh tiểu học ở trong trường học và ở ngoài nhà trường, kết hợp tham khảo các ý kiến phỏng vấn về các vấn đề có liên quan.

5. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Đề tài sử dụng những phương pháp nghiên cứu sau:

Phương pháp ngôn ngữ học điền dã: kết hợp quan sát thực tế với phỏng vấn và điều tra bằng bảng hỏi để thu thập các tư liệu thực tế phục vụ cho đề tài.

Phương pháp miêu tả: trình bày thực trạng và rút ra qui luật về tình hình sử dụng ngôn ngữ trong học sinh tiểu học dân tộc Sán Chay ở địa phương.

Phương pháp thống kê: sử dụng cách tính đếm các số liệu có được qua khảo sát, lấy đó làm cơ sở khách quan để đánh giá và nhận xét.

6. Ý NGHĨA CỦA ĐỀ TÀI

6.1. Ý nghĩa lí luận

Giúp cho việc tìm hiểu về tình hình sử dụng ngôn ngữ các dân tộc thiểu số trong văn hóa các dân tộc Việt Nam, từ trường hợp của người Sán Chay ở huyện Sơn Động – Bắc Giang.

Giúp cho việc tìm hiểu về giáo dục ngôn ngữ trong nhà trường các DTTS ở Việt Nam.

6.2. Ý nghĩa thực tiễn

Giúp cho các nhà quản lí giáo dục, các giáo viên ở vùng dân tộc Sán Chay của Bắc Giang có tài liệu tham khảo trong xác định phương hướng, các biện pháp nâng cao chất lượng dạy và học.

Giúp cho các nhà quản lí, hoạch định chính sách đưa ra các chính sách đối với người Sán Chay ở cả nước, cũng như ở Sơn Động – Bắc Giang nói riêng.

7. BỐ CỤC CỦA ĐỀ TÀI

Khóa luận gồm: **Mở đầu**, **Kết luận**, **Phụ lục** và 4 chương sau:

Chương 1: Cơ sở lí thuyết và thực tế

Chương 2: Các ngôn ngữ được học sinh tiểu học Sán Chay ở Sơn Động – Bắc Giang sử dụng trong các hoàn cảnh và mục đích khác nhau

Chương 3: Khả năng sử dụng ngôn ngữ của học sinh Tiểu học dân tộc Sán Chay ở huyện Sơn Động – Bắc Giang

Chương 4: Đánh giá chung về tình hình sử dụng ngôn ngữ của học sinh tiểu học dân tộc Sán Chay ở Sơn Động – Bắc Giang. Những giải pháp và kiến nghị.

Ở phần **Phụ lục**, có:

Phụ lục 1. Một số từ ngữ cơ bản của hai nhóm Cao Lan, Sán Chí ở Sơn Động – Bắc Giang

Phụ lục 2. Bảng điều tra nghiên cứu

Phụ lục 3. Một số hình ảnh về cảnh quan địa phương và trường học

Phụ lục 4. Một số bài của học sinh

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Khổng Diễn (1996), *Dân số và dân số tộc người ở Việt Nam*, Nxb KHXH, Hà Nội.
2. Khổng Diễn (2003), *Dân tộc Sán Chay ở Việt Nam*, Nxb Văn hóa Dân tộc, Hà Nội.
3. Trần Trí Dõi (1999), *Nghiên cứu các ngôn ngữ dân tộc thiểu số*, Nxb Đại học Quốc gia, Hà Nội.
4. Bế Viết Đăng (1996), *Các dân tộc thiểu số trong sự phát triển kinh tế - xã hội ở miền núi*, Nxb Chính trị Quốc gia và Nxb Văn hóa Dân tộc, Hà Nội.
5. Hoàng Văn Hành (2002), *Một số vấn đề về cảnh huống và chính sách ngôn ngữ ở Việt Nam*, Vị thế của ngôn ngữ quốc gia trong quốc gia đa dân tộc – đa ngôn ngữ, Hội thảo khoa học Việt – Nga về ngôn ngữ học xã hội, Hà Nội.
6. Lâm Thị Hòa (2009), *Lỗi chính tả của học sinh tiểu học huyện Hải Hậu – Nam Định*, Luận văn Thạc sĩ ngôn ngữ học, Thái Nguyên.
7. Nguyễn Văn Khang (1999), *Ngôn ngữ học xã hội những vấn đề cơ bản*, Nxb KHXH, Hà Nội.
8. Nguyễn Văn Khang (2002), *Khảo sát tình hình sử dụng ngôn ngữ tại một số trường phổ thông ở vùng dân tộc thiểu số tại huyện Đà Bắc tỉnh Hòa Bình*, Vị thế của ngôn ngữ quốc gia trong quốc gia đa dân tộc – đa ngôn ngữ, Hội thảo khoa học Việt – Nga về ngôn ngữ học xã hội, Hà Nội.
9. Nguyễn Văn Khang (2009), *Khảo sát nghiên cứu vai trò của tiếng nói chữ viết Chăm trong đời sống xã hội của người Chăm hiện nay: Thực trạng và kiến nghị đề xuất*, Đề tài nghiên cứu khoa học, Viện ngôn ngữ học, Hà Nội.
10. UBND Lệ Viễn, *Báo cáo tình hình dân tộc và kết quả thực hiện các chương trình dự án chính sách dân tộc miền núi năm 2010*.

11. Nguyễn Văn Lợi (1995), *Vị thế của tiếng Việt ở nước ta hiện nay*, Ngôn ngữ số 4.
12. Nguyễn Văn Lợi (1999), *Một số vấn đề về chính sách ngôn ngữ - dân tộc*, Tạp chí dân tộc học, số 2.
13. Hoàng Nam (2000), *Đặc điểm ngôn ngữ các dân tộc Việt Nam nhìn từ góc độ xã hội*, Tạp chí Dân tộc học, số 1.
14. Viện Ngôn ngữ học (1993), *Những vấn đề chính sách ngôn ngữ ở Việt Nam*, Nxb KHXH, Hà Nội.
15. Viện Ngôn ngữ học (1997), *Cảnh huống và chính sách ngôn ngữ ở các quốc gia đa dân tộc*, Nxb KHXH, Hà Nội.
16. Viện Ngôn ngữ học (2002), *Cảnh huống và chính sách ngôn ngữ ở Việt Nam*, Nxb KHXH, Hà Nội.

Trong đó:

- Hoàng Văn Hành, *Mấy vấn đề về cảnh huống và chính sách ngôn ngữ ở Việt Nam – thực trạng và triển vọng*.
 - Vũ Bá Hùng, Phạm Văn Hào, Hà Quang Năng, *Cảnh huống tiếng Thái*.
 - Lý Toàn Thắng, *Ngôn ngữ với sự nghiệp nâng cao dân trí của đồng bào dân tộc thiểu số trong thời kì công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước*.
17. Đặng Thanh Phương (1999), *Sự biến đổi trong lĩnh vực ngôn ngữ và giáo dục ở người Dao xã Thanh Sơn, huyện Sơn Động, tỉnh Bắc Giang*, Tạp chí Dân tộc học, số 1.
 18. Tạ Văn Thông (2002), *Tình hình sử dụng ngôn ngữ trong trường tiểu học Chiềng Xôm*, Vị thế của ngôn ngữ quốc gia trong quốc gia đa dân tộc – đa ngôn ngữ, Hội thảo khoa học Việt – Nga về ngôn ngữ học xã hội, Hà Nội.
 19. Tạ Văn Thông (2010), *Bảo tồn ngôn ngữ các DTTS ở Việt Nam trước nguy cơ tiêu vong*, Tạp chí Ngôn ngữ & Đời sống, số 10.

20. Tạ Văn Thông (2011), *Giáo dục ngôn ngữ ở vùng đồng bào các dân tộc thiểu số Việt Nam*, Hội thảo Ngôn ngữ học Toàn quốc 2011.
21. Đặng Lê Thủy (2009), *Tình hình sử dụng tiếng Việt ở đồng bào Kơ Mú, huyện Kỳ Sơn – Nghệ An*, Báo cáo nghiên cứu khoa học.
22. Lê Như Tú (2004), *Tìm hiểu lối sử dụng ngôn ngữ của học sinh phổ thông – trung học cơ sở huyện Quảng Xương – tỉnh Thanh Hóa*, Luận văn Thạc sĩ Ngữ văn, Vinh.
23. Lăng Thị Tuyết (2009), *Ngôn ngữ trong đời sống xã hội của người Nùng ở Canh Nậu – Yên Thế - Bắc Giang*, Báo cáo nghiên cứu khoa học.
24. UBND huyện Sơn Động (2009), *Đề án giảm nghèo nhanh và phát triển bền vững huyện Sơn Động giai đoạn 2009 – 2020*.
25. Đỗ Quang Sơn – Lê Trường Giang (2000), *Khảo sát tình hình sử dụng và giáo dục ngôn ngữ trong học sinh trường PTDT nội trú 2 huyện Sa Pa và Bắc Hà tỉnh Lào Cai*, Khóa luận tốt nghiệp, Hà Nội.